

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса

*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

Список використаних джерел:

1. Frankl V. (2004) *Man's Search for Meaning: The classic tribute to hope from the Holocaust* : London : Rider, 160 с.
2. Schwartz S. H. Universals in the structure and content of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries // In M.P. Zanna (Ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*. Orlando, FL: Academic, 1992. Vol. 25. P. 1-65.
3. Бліхар В.С. Ієрархія цінностей як життєво значима засада формування особистості: *військово-науковий вісник*, 2010. Вип. 13. С. 198–207.
4. Зінченко С. В. Роль «Я-концепцій» в особистісному самовизначенні дорослих // *Європейський Союз Україна: освіта дорослих : збірник матеріалів форуму до Міжнародних днів освіти дорослих в Україні*. Київ : Ніжин, 2015. С. 131-135.
5. Романюк Л.В. Психологічні чинники розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Київ, 2004. 198 с
6. Синявський В.В., Сергєєнкова О.П., Побірченко Н.А. *Психологічний словник*, 2007. 336 с.
7. Ставицька С.О. Визначення життєвих цінностей у юнацькому віці. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: збірник наукових праць*. Київ.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. № 26. (50). Част. I. С. 366 – 374.

Олена Ореховська – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП «П р а в о», спеціальність 081 «Право»

Науковий керівник: **Ганна Нівня** – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ТА ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ: ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ

Кожна історична епоха може розглядатися під кутом сучасної парадигми прав жінок та чоловіків, і являє собою віддзеркалення ставлення відповідного типу суспільства до принципів справедливості, рівності та гідності. В рамках даного дослідження нас цікавить питання про те, як в різні періоди людство визначало права жінок та чоловіків а також тема еволюції соціальних ролей від найдавніших часів і до сьогодення.

Не можливо говорити про проблему прав жінок, не маючи правильного і глибокого розуміння явища фемінізму. За своєю суттю феміністичний рух полягає в переконанні, що усі люди мають однакові, рівні права. Ідея рівності чоловіка та жінки в тому чи іншому вигляді простежувалася вже в найдавніші часи. Вже у Старому завіті знаходимо: «І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх.» [5], «Потім з ребра, що його взяв від чоловіка, утворив Господь Бог жінку і привів її до чоловіка» [5].

Отже, жінку було створено з ребра чоловіка, щоб вони йшли по життю пліч о пліч.

Звертаючись до священної книги мусульман Корану знаходимо: «О люди! Бійтесь Господа вашого, Який створив вас із однієї душі та створив із неї другу до пари; а з них ще й інших чоловіків та жінок і розселив їх», «Той, хто робить добро будь-який чоловік чи жінка, і є віруючим, увійде в Рай, і їм не буде нітрохи не ображений» [3]. Хоча і Біблія, і Коран не принижують гідність чоловіка або жінки, в усі часи знаходились ті, для кого дискримінація за ознакою статі з використанням священних писань була засобом у досягненні власних цілей.

Досліджуючи питання рівності жінок та чоловіків, ми, більшою мірою, стикаємось з проявами дискримінації жінки. Прикладами є явище «полювання на відьом» в добу Середньовіччя, а також погляди філософів, починаючи з Іммануїла Канта, який підтримував ідею про більш низький ментальний рівень жінок. Продовжуючи Артуром Шопенгауером, що також не одноразово підкреслював чоловіче панування у суспільстві, де для жінки відведена єдина роль відданої та вірної дружини, матері, а для чоловіка – роль лідера у соціальному та політичному житті суспільства [2, с. 142].

У Франції ще до 1960-х років жінки, щоб відкрити рахунок в банку, мусили отримати письмовий дозвіл від чоловіка, а у Швейцарії, до 1970-х не мали й права голосу. Здається, такі проблеми втрачають актуальність в сучасному світі, але, на жаль, в деяких мусульманських країнах подібні обмеження діють і досі [1].

Сучасне суспільство постійно шукає шляхи до гендерної рівності, акцентуючи увагу на правах жінок. Проте, чи повинне через це залишатися у тіні цього важливого дискурсу менш обговорюване, але не менш важливе питання дискримінації чоловіків. Наразі, в усьому світі трапляються випадки порушення прав людини, незалежно від її гендерної приналежності. Також існує чимало гендерних стереотипів як щодо чоловічих, так щодо жіночих соціальних ролей.

Традиційно через гендерну упередженість на чоловіків нав'язують безліч ярликів. Як бачимо з публікації Американської психологічної асоціації, у 2022 році серед студентів педагогічного факультету університету Східмор був проведений експеримент. Попередньо, метою дослідження була оцінка впливу стереотипів на світогляд та поведінку чоловіків. В експерименті брали участь 296 осіб, яких розділили на три групи. Першій групі для читання дали матеріал, в якому було зазначено, що більшість батьків дошкільнят надають перевагу жінці-вчителю початкової школи, аніж чоловіку-вчителю з такою ж кваліфікацією. Інша група прочитала статтю, в якій стверджувалося, що у сфері освіти існує гендерна рівність. Також в даному експерименті брала участь контрольна група, якій не дали прочитати жодної статті. В ході експерименту дослідники помітили таку тенденцію: у відповідях чоловіків з першої групи стало менше інтересу до кар'єри в цій галузі, при цьому результати жінок-учасниць у всіх групах нічим не відрізнялися [6]. Отже, бачимо прямий вплив гендерних стереотипів (навіть

спеціально змодельованих, а не реально циркулюючих в суспільній свідомості) на світогляд чоловіків і навіть на таку сферу їх поведінки як вибір подальшої професії.

Вкоріненим у традиційних поглядах є також стереотип про материнство, а саме те, що жінки-матері є більш турботливими і природно підходять для сфер діяльності, орієнтованих на турботу, що знову обмежує права чоловіків у цих сферах. Як зазначає сучасна американська дослідниця, доцент психологічного коледжу Східмор, Корінн Мосс-Ракусін: «Значна шкода суспільству буде завдаватися поки ми нав'язуємо людям гендерні ролі і залишаємося в гендерно-сегрегованих шляхах, незважаючи на те чи пов'язані ці шляхи традиційно з жінками чи чоловіками. При цьому і по сьогодні немає доказів того, що чоловіки та жінки природно орієнтовані на різні галузі діяльності» [7].

Тож чоловіки теж потерпають від традиційних обмежень своєї ролі у суспільстві: соціум вимагає від них успішної кар'єри і високого заробітку, фізичної сили, емоційної твердості та «антижіночності». В Україні особливо часто це почало проявлятися з початком повномасштабної війни. Не всі люди проявляють відмінну ефективність на полі бою, оскільки кожен має свої власні характеристики. Ефективність пов'язана не лише із статтю особи, але визначається її досвідом, фізичним станом, генетикою та психічними особливостями. Важливо розуміти, що, згідно з діючим законодавством, не кожен чоловік має обов'язок брати участь у військових діях. Стаття 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» зазначає широкий перелік військовозобов'язаних осіб, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації. Наприклад, визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії) [4].

Сучасне суспільство пройшло довгий шлях в напрямі подолання гендерної нерівності, зміни в даному питанні відбулися і на рівні масової свідомості, і на законодавчому рівні. Незважаючи на це, питання гендерної нерівності наразі все ще залишається проблематичним.

Забезпечення рівних можливостей та поваги для чоловіків та жінок стає критично важливим завданням, яке вимагає пильної дослідницької уваги та конкретних дій для втілення його на практиці. Важливим способом вирішення цієї проблеми є вдосконалення законодавства, що гарантує рівні права та можливості для всіх. Крім того, необхідно сприяти подоланню стереотипного мислення, адже боротьба з гендерною нерівністю – це колективне завдання, і вона призводить до створення більш справедливого та гармонійного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гендерна дискримінація жінок, і чи могло все бути навпаки. Думки 4-х експертк. Українська правда - новини онлайн про Україну: веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/09/19/245949/> (дата звернення: 21.11.2023).
2. Гришко В. Лівчук С. Історичні передумови формування гендерної нерівності у суспільстві. Конституційне право. 2019. № 2. С. 141-145.
3. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «УММА», 2018 С. 608. URL: <https://risale.in.ua/qoran/2018/05/26/%d1%81%d1%83%d1%80%d0%b0-4-%d0%b0%d0%bd-%d0%bd%d1%96%d1%81%d0%b0/> (дата звернення: 21.11.2023).
4. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію Закон України від 3 черв. 2023 р. 3543-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 21-11.2023).
5. Старий Завіт. Буття (1:27), (Буття 2:22) Бучацький монастир оо. Василян: веб-сайт. URL: <http://osbm-buchach.org.ua/Bibliya/Buttia.html> (дата звернення: 21.11.2023).
6. Moss-Racusin C. and others. Gender Equality Eliminates Gender Gaps in Engagement with Female-Stereotypic Domains. Journal of Experimental Psychology: Applied, published online Dec. 2022. 22. URL: <https://www.apa.org/news/press/releases/2022/12/male-gender-bias-career-paths> (дата звернення: 21.11.2023).
7. Moss-Racusin C. and others. Science faculty's subtle gender biases favor male students. Advancing psychology to benefit society and improve lives. 2012. vol. 109. P. 16474-16479. URL: <http://www.pnas.org/content/109/41/16474.full.pdf> (дата звернення: 21-11.2023).

Ріпа Андрій – аспірант, кафедра філософських і політичних наук
 Науковий керівник: **Анжела Бойко** – докторка філософських наук, професорка,
 завідувачка кафедри філософських і політичних наук
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

ЗМІНА ПАРАДИГМ: ВІЙНА, БЕЗПЕКА, УБЕЗПЕЧЕННЯ

Сьогодні ми всі є свідками та учасниками великих тектонічних зсувів у житті та політиці й відповідно – у теорії та філософії, тому я хотів би висловити деякі міркування з приводу зміни парадигм у зв'язку з війною та безпековими викликами. Це нагальна філософська вправа, адже всі без винятку погоджуються, що після 2022 року світ більше не буде такий, як він був раніше – однак яким він буде? Такі запитання були парадигмальними після 1945, 1991, 2001 та 2014-го, коли історія розкололася на «до» і «після». Таке враження, що ми знову стоїмо на порозі чогось невідомого та грандіозного.

Після 1945 року «велика війна», принаймні в морально-філософському плані, перестала бути виправданою, але й у правовому полі, принаймні після заснування ООН, як сподівалися тоді, вона втратила легітимність. Однак війни та насильства аж ніяк не зникли. Надійшла ера великої «холодної війни» з відповідними винятками з правил, новими масками, прийомами, технологіями, непримиренними ідеологіями (1947–1991). Утім, консенсус радше схилився до переконання про «непристойність» будь-якої війни, якщо вона не є оборонною, деколоніальною або національно-визвольною (та й відносно мирний розпад Радянського Союзу наприкінці «короткого двадцятого століття» підтвердив